

ks. Michał Drożdż

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

**NIENAWIŚĆ W MEDIACH – DIAGNOZA I BADANIE.
RECENZJA KSIĄŻKI
HATE IN THE MEDIA – DIAGNOSIS AND RESEARCH.
BOOK REVIEW**

Agnieszka Całek, Karolina Lachowska, Małgorzata Lisowska-Magdziarz, Marcin Pielużek, Rafał Wietoszko, *Nienawiść w mediach. Diagnoza i badanie*, Wydawnictwo Libron: Kraków 2019, 318 stron, ISBN 978-83-66445-02-4 (wersja drukowana).

Recenzowana publikacja, autorstwa pięciu osób: Agnieszki Całek, Karoliny Lachowskiej, Małgorzaty Lisowskiej-Magdziarz, Marcina Pielużka, Rafała Wietoszko, *Nienawiść w mediach. Diagnoza i badanie*, jest ważnym na gruncie polskim przedsięwzięciem naukowym i wydawniczym, podejmującym aktualną tematykę nienawiści w mediach. Celem publikacji jest badanie zjawiska nienawiści w medioznawczych ramach metodologicznych. Recenzowana monografia ma także inny, ważny społecznie cel. W zamierzeniach autorów stanowi ona także bazę naukową do piętnowania nienawiści i „do formułowania dyskursów – jak oni piszą– które pozwolą się jej sprzeciwić i z nią walczyć” (s. 5). Ten drugi cel uzasadnia także przyjętą przez autorów formę i styl prowadzonych analiz, w której świadomie rezygnują z hermetycznego języka nauki, by w sposób prosty i przystępny nie tylko przedstawić naukowe metody diagnozowania zjawiska nienawiści w mediach, ale także na przykładzie analizowanych przypadków pokazać negatywny wymiar tego zjawiska, któremu należy się przeciwstawiać, bazując na obiektywnej naukowej wiedzy.

W mojej ocenie, ten zamiar autorów się znakomicie udał i założone przez nich cele naukowe badania zjawiska nienawiści zostały w pełni zrealizowane. Dlatego też recenzowana książka jest nie tylko kolejną publikacją na polskim rynku książki bogatym w zasoby artykułów, prac zbiorowych i monografii dotyczących tego tematu. Dzieło jest nowatorskie, które charakteryzuje naukowe podejście do badania zjawiska nienawiści

z mocną preferencją tworzenia praktycznych narzędzi naukowych do przeciwstawiania się temu zjawisku. Autorzy podejmują w swojej publikacji ważny współcześnie temat społeczny, medialny, aksjologiczny itd.: wykorzystania manipulacyjnych mechanizmów języka i mowy nienawiści, jako skutecznego narzędzia walki wizerunkowej, światopoglądowo-ideologicznej perswazji, walki politycznej czy dyskredytującej, egoistycznej gry interesów itd.

Sam tytuł, bardzo trafny i poprawny metodologicznie, zakreśla zarówno przedmiotowy zakres badań, czyli skoncentrowanie wysiłków badawczych na przekazach medialno-dziennikarskich zawierających słowa i obrazy nienawiści, jak również wskazuje na metodologiczny aspekt analiz przedmiotowych, czyli diagnozę i badanie zjawiska nienawiści. Precyzyjne określenie zakresu i narzędzi badawczych świadczy o dojrzałym podejściu naukowym do opracowania problematyki nienawiści w mediach. Gratulacje należą się zarówno Wydawnictwu, jak i autorom za solidną empiryczną pracę badawczą, analizę dokumentacyjną i czytelną w odbiorze prezentację omawianej problematyki nienawiści w mediach.

Publikacja ma charakter medioznawczy i komunikologiczny, ukazując nienawiść w mediach w wymiarze słownym i obrazowym. Autorzy – jak sami piszą – nie ograniczają się do czysto językowych analiz. Mają oni świadomość, że analiza języka nienawiści i językowych form „wyrażania nienawistnych emocji, dyskryminowania, stereotypizowania i manipulacji opinią społeczną mają długą tradycję i mocne zaplecze empiryczne” (s. 9–10). Trudniejszym, ale koniecznym obszarem badań, którzy autorzy podejmują, staje się obraz jako narzędzie i przekaz nienawiści, wychodząc ze słusznego przekonania, że „obraz może służyć wyrażaniu nienawiści równie skutecznie, jak tekst werbalny” (s. 10).

Publikacja jest nowatorska również z racji zastosowanej metodologii badawczej, jak i sposobu pokazania i popularyzowania badań naukowych, ponieważ nie tylko pokazuje zjawisko nienawiści przy pomocy kategoryjnej definicji operacyjnej, ale dostarcza solidnej empirycznej wiedzy na temat faktycznego funkcjonowania mowy nienawiści w przekazach medialno-dziennikarskich. Praca ma interesującą metodologicznie kompozycję. Publikacja zawiera siedem rozdziałów, które według metodologicznego i merytorycznego zamysłu twórców ukazują nienawiść w jej społecznym, medialnym i aksjologicznym wymiarze. W pierwszym rozdziale autorzy analizują nienawiść w mediach przez pryzmat mowy nienawiści. W drugim rozdziale próbują odpowiedzieć na pytanie o tzw. rachunek nienawiści. Kolejne trzy rozdziały zawierają analizę semiotyczną nienawiści i są próbą ukazania pragmatycznych, syntaktycznych i semantycznych wykładników nienawiści w dyskursie medialnym. Szósty rozdział opiera się na analizie zawartości przekazów medialnych, natomiast rozdział siódmy zawiera analizę semantyki nienawiści w mediach prowadzoną przy pomocy metod i technik jakościowych: analiza dyskursu, analiza ramowania, analiza retoryki, socjosemiologiczna analiza tekstu i obrazu, analiza relacji intertekstualnych, analiza konwersacyjna, analiza reprezentacji. Analiza nienawiści w mediach przy pomocy tych metod i narzędzi świadczy zarówno o jakości naukowej publikacji, jak i o nowatorstwie podejścia do badania zjawiska nienawiści.

Recenzowana pozycja jest monografią analityczno-dokumentacyjną, opracowaną według przemyślanej i wieloaspektowej metodologii analizy nienawiści. Ważną i mocną

metodologicznie stroną pracy jest jej metodologia i sposób prezentacji naukowych wywodów. Całość tego projektu naukowo-wydawniczego należy uznać za udany. Warta docenienia jest część analityczna publikacji, która czyni z pracy znakomite narzędzie do dalszych prac badawczych.

Monografia jest potrzebna w dzisiejszym świecie badawczym – nie tylko znawcom współczesnych mediów, studentom i wykładowcom, ale także politykom, którzy często zawężają znajomość problemu nienawiści tylko do problematyki bieżących sporów politycznych, nie widząc szerokiego i ważnego jej aspektu w komunikacji politycznej, opartego na etyczności oddziaływania na opinię publiczną. Publikacja będzie także cenną pomocą dla dziennikarzy, wykładowców i edukatorów, zwłaszcza tych, którzy podejmują się zadań formowania społeczeństwa obywatelskiego i troski o jakość współczesnego dyskursu społecznego i medialnego.